

Protocol Kindermishandeling en huiselijk geweld

Vernieuwde meldcode met afwegingskader OPO Borger-Odoorn

Stichting OPO Borger-Odoorn
Openbaar Primair Onderwijs

Inleiding

Vanaf januari 2019 zijn organisaties verplicht om te werken met de verbeterde Meldcode en het afwegingskader. De verbeterde Meldcode is tot stand gekomen om situaties van onveiligheid duidelijker en eerder in beeld te krijgen. In de Meldcode is in stap 4 en 5 een *afwegingskader* opgenomen. Het afwegingskader bestaat uit vijf vragen.

In de verbeterde Meldcode is ook de *participatie van kinderen* opgenomen. Het gaat hierbij om negen *actiepunten*, en in stap 3 is het gesprek met het kind toegevoegd.

De Meldcode

De Meldcode is gebaseerd op drie pijlers: *Meldnormen*, *Situaties van Onveiligheid* en de *Afwegingsvragen*.

Meldnormen: in welke situaties moeten beroepskrachten melden?

Beroepskrachten *moeten* een melding doen bij Veilig Thuis in de volgende situaties:

1. In **alle** gevallen van acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid en disclosure.
2. In alle **andere** gevallen waarin de beroepskracht meent dat hij, gelet op zijn competenties, zijn verantwoordelijkheden en zijn professionele grenzen, in onvoldoende mate effectieve hulp kan bieden of kan organiseren bij (risico's op) huiselijk geweld en/of kindermishandeling.
3. Wanneer een beroepskracht die hulp biedt of organiseert om betrokkenen te beschermen tegen het risico op huiselijk geweld en/of kindermishandeling, constateert dat de onveiligheid niet stopt of zich herhaalt.

Situaties van onveiligheid

In het afwegingskader zijn er situaties vastgelegd waarin de beroepskracht *altijd* moet melden bij Veilig Thuis. Dit zijn situaties waarbij er sprake is van:

- Acute onveiligheid
- Structurele onveiligheid
- Disclosure (d.w.z. kind/volwassene geeft zelf aan slachtoffer te zijn van mishandeling /verwaarlozing)

Acute onveiligheid

Bij acute onveiligheid is er sprake van een zorgvrager die in direct fysiek gevaar is, diens veiligheid de komende dagen niet gegarandeerd is en die direct bescherming nodig heeft. Bij het afwegen van signalen van huiselijk geweld en/of kindermishandeling schat een beroepskracht allereerst en voortdurend in of een betrokkene acuut (levens)gevaar loopt. Dit betreft de aanwezigheid van fysiek of seksueel geweld (met of zonder letsel) of, in geval van zorgafhankelijke kinderen of (oudere) volwassenen, de *afwezigheid* van de meest basale verzorging (waaronder eten, drinken, kleding en onderdak) maar bijvoorbeeld ook om het onnodig toedienen of juist nalaten van toedienen van medicijnen.

Structurele onveiligheid

Bij structurele onveiligheid is er sprake van herhaling of voortduren van onveilige situaties of geweld. Een voorgeschiedenis van huiselijk geweld of kindermishandeling is de belangrijkste voorspeller voor voortduren van onveiligheid (daderschap en slachtofferschap) in de toekomst.

Disclosure

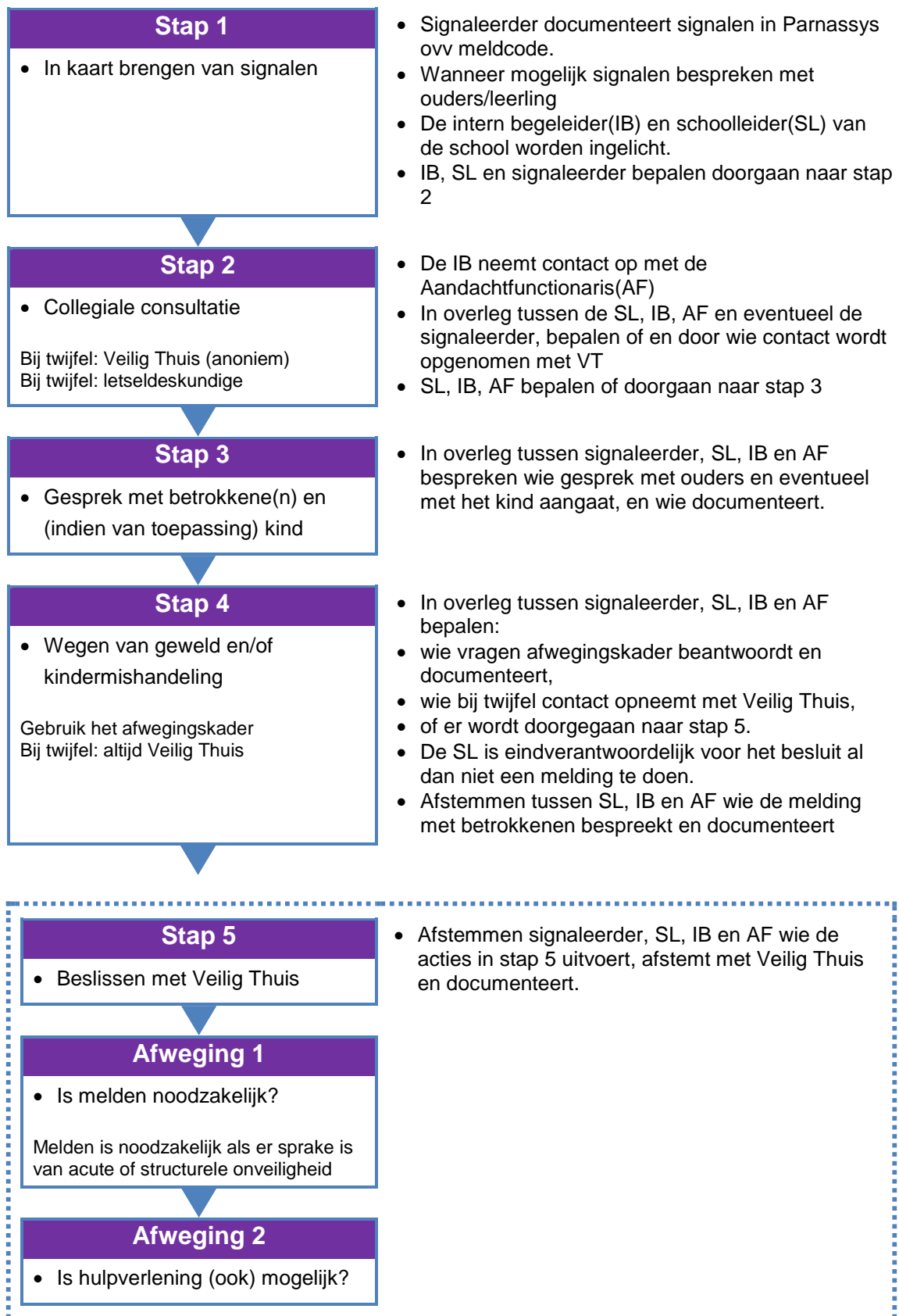
Wanneer slachtoffers uit zichzelf een beroepskracht om hulp vragen bij huiselijk geweld of kindermishandeling of zich uiten bij een beroepskracht zonder hulp te vragen spreken we van disclosure oftewel onthulling. Deze slachtoffers dienen ook bij Veilig Thuis gemeld te worden. Wanneer een kind of volwassene uit zichzelf praat over mogelijk huiselijk geweld en/of kindermishandeling betekent dit veelal dat het (minderjarige) slachtoffer een acute crisis ervaart en vreest voor de veiligheid en/of het welzijn van zichzelf of gezinsleden. De drie meldnormen zijn te vertalen in vijf afwegingsvragen die u in stap 4 stelt.

Voorbeelden van acute, structurele onveiligheid en disclosure voor deze beroepspraktijk zijn te vinden in de bijlage(n).

Afwegingsvragen

Het *afwegingskader* (toe te passen in stap 4), bevat de vijf *afwegingsvragen* waarmee beroepskrachten bij de twee beslissingen, die in stap 5 van de meldcode moeten worden genomen, worden ondersteund.

Overzicht wettelijk verplichte stappen

Omschrijving van de stappen

Beschrijf hier hoe de stappen in uw organisatie worden gezet.

Stap 1: In kaart brengen van signalen

- Wanneer er feitelijke signalen zijn, die doen vermoeden dat er sprake is van huiselijk geweld of kindermishandeling, brengt degene die deze signalen waarneemt deze in beeld en documenteert deze in Parnassys als notitie bij de desbetreffende leerling ovv meldcode. Er wordt hier ook beschreven wat eventuele vervolgstappen zijn.
- Wanneer mogelijk, leg je je zorgen in stap 1 meteen voor aan de ouders en of de leerling.
- Bij signalen wordt altijd de intern begeleider en de schoolleider van de school ingelicht.
- Degene die gesignaleerd heeft, neemt samen met de intern begeleider en de schoolleider een besluit of er doorgedaan moet worden naar stap 2.
- Bij signalen/vermoedens van eerge relateerd geweld wordt stap 2 uit de meldcode genomen, waarbij contact wordt opgenomen met ECS en/of Veilig thuis.

Stap 2: Collegiale consultatie

- De intern begeleider neemt contact op met de aandachtsfunctionaris.
- Er vindt overleg plaats over de signalen.
- De signaleerder, intern begeleider, schoolleider, en aandachtsfunctionaris besluiten gezamenlijk of er overlegd moet worden met veilig thuis over de signalen en wie dat gaat doen.
- Wanneer er meer duidelijkheid gewenst is mbt het letsel, dan wordt er contact opgenomen met een deskundige op het gebied van letselduiding. De signaleerder, intern begeleider, schoolleider, en aandacht functionaris stemmen af wie deze informatie verzamelt.

Er wordt afgestemd wie de documentatie doet van stap 2 in Parnassys; hier wordt ook gedocumenteerd wat de vervolgstap is.

Stap 3: Gesprek met betrokkene(n) en kind

- De signaleerder intern begeleider, schoolleider, en aandachtsfunctionaris stemmen onderling af of het gesprek met de leerling en de ouders over de signalen aangegaan wordt en wie dat gaat doen.
- Er wordt afgestemd wie de documentatie doet van stap 3 in Parnassys; hier wordt ook gedocumenteerd wat de vervolgstap is.

Stap 4: Wegen van geweld en/of kindermishandeling

- De signaleerder, intern begeleider, schoolleider, en aandachtsfunctionaris overleggen wie de risicotaxatie doet, wie de afwegingsvragen doorloopt en of er advies wordt gevraagd bij Veilig Thuis.
- Er wordt afgestemd wie de documentatie doet van stap 4 in Parnassys; in de documentatie moet worden opgenomen hoe er is besloten om af te sluiten of door te gaan naar stap 5.

Bij doorgaan naar stap 5

De signaleerder, intern begeleider, schoolleider, en aandachtsfunctionaris overleggen wie het gesprek met ouders en/of leerling aangaat. Informeer ouders ook dat er een registratie bij Veilig Thuis zal plaatsvinden.

Vijf afwegingsvragen

	1	<i>Heb ik op basis van de stappen 1 tot en met 4 van de Meldcode een vermoeden van (dreiging van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling?</i> Nee: Afsluiten en vastleggen in dossier. Ja: Ga verder met afweging 2.
Meldnorm 1	2	<i>Schat ik op basis van de stappen 1 tot en met 4 van de Meldcode in dat er sprake is van acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid?</i> Nee: Ga verder met afweging 3. Ja: Melden bij Veilig Thuis. De afwegingen 3 tot en met 5 worden samen met Veilig Thuis doorlopen.
Meldnormen 2 en 3	3	<i>Ben ik in staat effectieve hulp te bieden of organiseren om dreiging van (toekomstig) huiselijk geweld en/of kindermishandeling af te wenden? Bij acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid wordt deze afweging samen met Veilig Thuis doorlopen.</i> Nee: Melden bij Veilig Thuis. Ja: Ga verder met afweging 4.
Meldnormen 2 en 3	4	<i>Aanvaarden de betrokkenen hulp om dreiging van (toekomstig) huiselijk geweld en/of kindermishandeling af te wenden en zijn zij bereid zich hiervoor in te zetten? Bij acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid wordt deze afweging samen met Veilig Thuis doorlopen.</i> Nee: Melden bij Veilig Thuis. Ja: Hulp bieden of organiseren, ga verder met afweging 5.

5

Leidt de hulp binnen de gewenste termijn tot de noodzakelijke resultaten ten aanzien van de veiligheid en/of het welzijn (herstel) van alle betrokkenen? Bij acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid wordt deze afweging samen met Veilig Thuis doorlopen.

Nee: (Opnieuw) melden bij Veilig Thuis.

Ja: Hulp opstarten met afspraken over het volgen van toekomstige (on)veiligheid met betrokkenen en samenwerkingspartners.

Stap 5: Beslissen met Veilig Thuis:

1: Is melden noodzakelijk?

2: Is hulp inzetten/organiseren (ook) mogelijk?

De melder neemt bij een melding samen met Veilig Thuis de laatste drie vragen van het afwegingskader door.

- De signaleerder, intern begeleider, teamleider, en aandacht functionaris stemmen af wie er samen met Veilig Thuis beslist of er melding moet worden gemaakt of dat er hulp kan worden ingezet.
- De betrokkenen worden bij Veilig Thuis geregistreerd in het register van Veilig thuis.

Wettelijke verplichtingen

Verantwoordelijkheid

In de Meldcode dient de organisatie vast te leggen wie binnen de organisatie de stappen doorloopt. Bijvoorbeeld een leerkracht die de signalen bespreekt met de intern begeleider/aandachtsfunctionaris van een school. Daarnaast moet de organisatie in de Meldcode vastleggen wie eindverantwoordelijk is voor de beslissing om wel of geen melding te doen.

Vertrouwelijke informatie

De informatie die vanuit het werken met de meldcode naar voren komt, wordt alleen gedeeld met de betrokkenen genoemd in de verschillende stappen van dit protocol.

Documenteren

De acties binnen de verschillende stappen worden vastgelegd in Parnassys als notitie o.v.v. meldcode.

Deskundigheid eengerelateerd geweld/meisjesbesnijdenis

Er gelden specifieke aandachtspunten als er sprake is van (een vermoeden van) eengerelateerd geweld. Zo dient men in deze zaken altijd een deskundige te raadplegen, omdat het collectieve karakter van deze vorm van geweld specifieke expertise vraagt. U kunt een op het gebied van eengerelateerd geweld deskundige raadplegen of Veilig Thuis.

Bij acute bedreiging van de veiligheid worden de stappen versneld, zo nodig binnen een uur. Denk hierbij aan (vermoedens van) een gedwongen huwelijk, achterlating, eerwraak die op (zeer) korte termijn dreigen plaats te vinden. Niet ingrijpen kan leiden tot moeilijk of niet omkeerbare situaties. Neem in dergelijke gevallen direct contact op met een aandachtsfunctionaris eengerelateerd geweld bij de politie, of een andere in uw eigen Meldcode vermelde deskundige op dit specifieke terrein.

Wanneer er vermoedens zijn van eengerelateerd geweld of meisjesbesnijdenis wordt altijd stap 2 genomen van de meldcode. Er wordt vervolgens contact opgenomen met ECS en/of Veilig thuis.

Informatie over meldrecht in relatie tot beroepsgeheim

Het beroepsgeheim of de zwijgplicht is een belangrijke voorwaarde voor effectieve hulpverlening. De vertrouwensrelatie met een cliënt of patiënt is van wezenlijk belang. Toch kunnen er situaties zijn waarin de problematiek zo ernstig is dat het doorbreken van het beroepsgeheim noodzakelijk is.

Meldrecht

De regels voor het verbreken van het beroepsgeheim gelden voor alle situaties waarin een cliënt zich in een ernstige situatie bevindt. Bij een vermoeden van kindermishandeling of

huiselijk geweld is dit in een meldrecht vastgelegd in de Wet maatschappelijke ondersteuning (art. 5.2.6 WMO). Dit biedt iedere beroepskracht met een beroepsgeheim of een andere zwijgplicht het recht om een vermoeden van kindermishandeling of huiselijk geweld bij Veilig Thuis te melden. Ook als zijn cliënt, patiënt of leerling daar geen toestemming voor geeft. Daarnaast biedt het meldrecht beroepskrachten de mogelijkheid om informatie over een cliënt, patiënt of leerling te verstrekken als Veilig Thuis daarbij in een onderzoek naar vraagt. NB: Het wettelijk meldrecht geldt ook als er alleen meerderjarigen bij het huiselijk geweld zijn betrokken.

NB: Voor een zorgvuldige besluitvorming is het noodzakelijk dat de beroepskracht de situatie, voordat hij zijn besluit neemt, bespreekt met een deskundige collega en zo nodig ook (op basis van anonieme cliëntgegevens) advies vraagt aan Veilig Thuis. Verder is het van belang dat de aanwezigheid van voldoende relevante feiten of signalen en zorgvuldige verzameling van deze feiten en signalen aantoonbaar is, en dat er een zorgvuldige en concrete afweging van belangen is geweest. Alle stappen van de meldcode zijn zorgvuldig doorlopen, en de gesprekken met de betrokkene(n) zijn gevoerd.

Participatie van kinderen

Voor kinderen die mishandeld, verwaarloosd of seksueel misbruikt worden, is het essentieel dat zij gezien en gehoord worden door volwassenen in hun omgeving die (professioneel) betrokken zijn en die zij vertrouwen.

1. Termen

In dit protocol wordt gesproken over 'ouder' en 'kind'.

In overleg tussen de signaleerder, intern begeleider, schoolleider, en aandachtsfunctionaris wordt besloten of het gesprek met het kind aangegaan wordt.

Wanneer er besloten wordt om dit te doen, wordt onderling overlegd wie dit gaat doen. In het gesprek met het kind worden de onderwerpen 2 t/m 8 besproken.

2. Informatie over het proces

Binnen dit onderwerp kunnen de volgende punten worden besproken:

- Wie is wat aan het doen
- Waarom is diegene dit aan het doen
- Wanneer gebeurt dit
- Wat zijn de zorgen
- Welke besluiten worden er genomen, door wie, over wat en wanneer
- Wanneer is er terugkoppeling van bijv. Veilig Thuis en waarover
- Wat zijn de mogelijkheden voor het kind voor participatie, meedenken, mening geven
- Het recht op klacht of verzet

3. Informatie over veilig opgroeien

Deze informatie moet bestaan uit informatie mbt het recht om veilig op te groeien en wat een normale omgang tussen ouder en kind is.

Belangrijk is dat er in aan het kind wordt verteld dat hij/zij nooit verantwoordelijk is voor de ongewenste situatie (onschuldigen).

4. Recht op eigen mening

Het kind moet worden geïnformeerd over het recht om betrokken te worden en het recht en de mogelijkheden om een eigen mening te geven.

5. Vragen en luisteren naar de visie van het kind

Informeer en luister naar de mening van het kind over bestaande zorgen, de door het kind geopperde oplossingen en de mening van het kind over voorgestelde beslissingen.

6. De mening van het kind in de besluitvorming

Vraag naar de mening van het kind over de besluitvorming. Beschrijf ook hoe deze mening meegenomen wordt in de besluitvorming.

7. Route bij disclosure

In het geval van disclosure wordt er door signaleerder, intern begeleider, schoolleider, en aandachtsfunctionaris overlegd wie er contact opneemt met Veilig Thuis. Ook moet er afgewogen worden in hoeverre de veiligheid gegarandeerd kan worden wanneer de signalen met de ouders besproken worden. Wanneer de veiligheid van het kind hier niet gegarandeerd kan worden, wordt dit gesprek niet aangegaan.

8. Steun

Tijdens het proces van melding wordt er steun geboden aan de leerling door in ieder geval wekelijks een kindgesprek met de leerling aan te gaan. Binnen de school wordt afgestemd wie dit doet. Ook wordt er afgestemd wie de contacten over de zorg rond het kind met Veilig Thuis onderhoudt.

9. Tips voor gesprek

Om te ondersteunen in het voeren van het gesprek met de leerling die te maken heeft met huiselijk geweld en/of kindermishandeling, kan gebruik worden gemaakt van: *“Handreiking Participatie van kinderen in de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling”* (VWS, 2018). Deze wordt als bijlage bij dit protocol gevoegd.

Bijlage

Definities en voorbeelden acute, structurele onveiligheid en disclosure

Acute onveiligheid

Definitie	Een persoon is in direct fysiek gevaar, diens veiligheid is de komende dagen niet gegarandeerd en hij of zij heeft direct bescherming nodig.
Toelichting	Bij het afwegen van signalen van huiselijk geweld en/of kindermishandeling schat een beroepskracht allereerst en voortdurend in of een betrokkene acuut (levens)gevaar loopt. Dit betreft de aanwezigheid van fysiek of seksueel geweld (met of zonder letsel) of, in geval van zorgafhankelijke kinderen of (oudere) volwassenen, de afwezigheid van de meest basale verzorging (waaronder eten, drinken, kleding en onderdak) maar bijvoorbeeld ook het onnodig toedienen van medicijnen of het verrichten van onnodige zorg.
Voorbeelden	<ul style="list-style-type: none">• Door geweld toegebrachte verwonding die medische behandeling behoeft.• (Ernstig) letsel met een vermoeden dat dit is toegebracht, of een poging daartoe.• Poging tot verwurging.• Wapengebruik.• Geweld tijdens de zwangerschap.• (Vermoeden van) seksueel misbruik of seksueel geweld of seksuele exploitatie van kinderen jonger dan 18 jaar.• Acute bedreiging om zichzelf of een naaste (waaronder (ex)-partner, kinderen of familielid) te doden, ernstig letsel toe te brengen of hun vrijheid te benemen (familiedrama, eerwraak, vrouwelijke genitale verminking).• Onthouden van zorg die acuut de gezondheid bedreigt van -9 maanden tot + 100 jaar, waaronder het onthouden van voedsel.• Als een ouder/verzorger (medische) klachten/aandoeningen bij een kind verzint/aandikt, (medische) onderzoeksgegevens betreffende bij het kind bestaande klachten en afwijkingen vervalst of in het kader van een onderzoek selectief verstrekt of (medische) klachten en afwijkingen bij het kind daadwerkelijk veroorzaakt.• Vrijheidsbeperkende maatregel voor pleger loopt af zonder dat er afdoende veiligheidsmaatregelen genomen zijn.• Acuut onveilige situatie bestaat of zorg dreigt weg te vallen vanwege suïcidepoging, automutilatie, acuut psychiatrisch beeld, intoxicatie door alcohol of drugs.• Noodgedwongen vlucht van huis door (dreiging van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling.• Een minderjarig kind dat alleen gelaten wordt in huis zonder toezicht en verzorging van een volwassene.• Minderjarigen die opgesloten worden in huis en onthouden worden van eten en drinken.

- Minderjarigen die met een alleenstaande ouder leven, waarbij deze ouder een acute psychose krijgt.

Structurele onveiligheid

Definitie	Er is sprake van herhaling of voortduren van onveilige situaties of van geweld.
Toelichting	Een voorgeschiedenis van huiselijk geweld of kindermishandeling is de belangrijkste voorspeller voor voortduren van onveiligheid (daderschap en slachtofferschap) in de toekomst. In de afweging of sprake is van structurele onveiligheid is ten minste over de volgende factoren informatie nodig: herhaling van geweld /onveiligheid, oudersignalen en eventuele kindsignalen/signalen van slachtoffers.
Voorbeelden	<ul style="list-style-type: none"> • Minderjarigen die opgroeien bij ouders met zodanig ernstige problematiek ten gevolge van verstandelijke beperking, middelenverslaving, psychische problematiek dat de fysieke en emotionele veiligheid van het kind bij herhaling en/of voortdurend wordt bedreigd en de ontwikkelmogelijkheden van deze minderjarigen structureel ingeperkt worden. • Ernstige verwaarlozing die voor jonge opgroeiende kinderen blijvende schade kan veroorzaken. • Minderjarigen die een hoog schoolverzuim hebben. • Minderjarigen die stelselmatig getuige zijn van huiselijk geweld. • Minderjarigen die geregeld fysiek mishandeld worden. • Psychische en/of fysieke mishandeling door escalerende vormen van langdurige stalking in partnerrelaties.

Disclosure

Definitie	Slachtoffers die uit zichzelf een beroepskracht om hulp vragen of zich uiten bij (mogelijk) huiselijk geweld en/of kindermishandeling.
Toelichting	Wanneer een slachtoffer, kind of volwassene, uit zichzelf een beroepskracht om hulp vraagt bij mogelijk huiselijk geweld en/of kindermishandeling of zich hierover uit, zonder hulp te vragen, betekent dit veelal dat het (minderjarige) slachtoffer een acute crisis ervaart en vreest voor de veiligheid en/of het welzijn van zichzelf of gezinsleden. Het met onvoldoende voorbereiding met de ouders/pleger(s) bespreken van de (door het slachtoffer) geuite zorgen kan leiden tot (verergering van) situaties van acute of structurele onveiligheid. Dit geldt uitdrukkelijk ook voor specifieke vormen van huiselijk geweld zoals (ex-)partnerstalking, huwelijksdwang, eengerelateerd geweld en ouderenmishandeling. Een professionele norm tot melden betekent in dit geval zorgvuldige afstemming over de vervolgacties tussen de beroepskracht, Veilig Thuis en het slachtoffer.

